

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél íven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához
czimzendők.

A hirdetési díj szabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Szabó József**; Dr. **Berde Áron**, **Br. Jósika Sámuel**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**; felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Meghívás. — A cukorrépa értéke. — Biztos szer a phylloxera ellen. Mp. — A répahulladékok értékesítése. — Szántás a tavasziak alá. — Gazdasági egyleteink köréből. — Az állatkiállítási szakosztály közgyűlése aug. 31-én. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Meghívás.

Az erdélyi gazdasági egylet kertészeti szakosztálya folyó évi szeptember hó 18-án azaz szerdán délután 5 órakor a titkári irodában ülést tart, melyre a tagtárs urak ezennel tiszteletteljesen meghivatnak.

Főtárgy: A köztelki szerződés tárgyalása.

Kolozsvárt, 1889 szeptember 15-én.

Id. Bodor Pál,
szakosztályi elnök.

A cukorrépa értéke.

Most, midőn az erdélyi ország részben számosan részint már nagyban, részint csak kísérletképen foglalkoznak a cukorrépatermeléssel; azon igen fontos, sőt mondhatni döntő kérdés lép előtérbe: vajon mennyit ér az itt előállított cukorrépa, illetőleg milyen minőségű, vagy még határozottabban kifejezve, mennyi cukortartalommal bír a répánk?

Tudjuk azt, hogy egy bizonyos minimumon — 10 százalékon alul — a répa nem alkalmas a gyári feldolgozásra, mert a csekély cukortartalom nem fizeti ki a reáfordított költséget; oda kell tehát első sorban törekednünk, hogy répánk minősége legalább is a 10 $\frac{1}{2}$ %-ot elérje, de azon felül is fokoztassék; mert a fennálló és kötendő szerződések

szerint azon gazdának lesz legtöbb haszna, ki egy holdon legtöbb cukortartalmat tudott produkálni. Ebhez azonban nagyon sok tényező járul: a talaj minősége, a fajta helyes megválasztása, a talaj művelése és trágyázása, a répa megmunkálása, kiszedése és eltartása; végre — a mit tán legelől kellett volna említeni — az időjárás befolyása!

Tagadhatatlan, hogy Erdélyben e téren még egészen járatlan utat taposunk; az sem vonható kétségbe, hogy nem egy gazdatársunkat a nagybani termelés vagy kísérletezés ezuttal készületlenül találta (például nem volt összefelkészített földje rendelkezésre, későn kapta s vetette a magot stb) és azt is meg kell engednünk, hogy a jelen év időjárása a legtöbb vidéken igen nagy szabálytalanságokat mutatott fel; pedig a legnormalisabb esztendő is csak egy év marad, melynek eredménye csak tájékoztató, de semmi szín alatt véglegesen határozó nem lehet! Legnagyobb ingadozást valószínűleg a termés mennyisége fog mutatni, de lehet, hogy a cukortalom sem lesz kielégítő, kivált ha annak meghatározása egyoldalulag csakis a vásárló gyárban fog történni.

Minden gazdának, akár nagyban, akár kicsinyben termelt legyen, érdekében áll cukorrépájának minőségéről hiteles és részrehajlatlan felvilágosítást szerezni, ezt pedig legcélszerűbben és aránylag csekély áldozattal a répa cukortartalmának az állami vegyikísérleti állomásokon való hivatalos meghatározása útján nyerheti. Ily állomás van Budapesten, Magyar Óvárott stb, de legujabban Kolozsvárt is a tudomány-egyetemmel összekötve, Dr. Fabinyi Rudolf ismert tudós tanárunk szakszerű vezetése alatt. A követendő eljárás a következő:

A cukorrépa kiszedésekor kiválasztandó három közepes nagyságú példány és ládikában vagy zacskóban jól elcsomagolva azonnal a kolozsvári kereske-

delmi és iparkamarának czimzendő. A kísérő levélben tisztán kiirandó a termelő neve, lakása és postája; valamint a termelés helye, végre pedig — a mennyiben tudva van — a cukorrépa fajtájának a neve. Egyidejűleg ugyancsak a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának czimzendőleg 3-frt küldendő, mely a vizsgálat díjazására szolgál. A kamara a répát és pénzt a vegykísérleti állomáshoz teszi át, mely az eredményről a beküldőt annak idején közvetlenül értesíti. Ha valaki több fajtát, vagy különböző helyeken termelt répát kíván meghatározatni, külön próbákat és mindegyikért külön 3 frtot kell, hogy beküldjön. Hogy egy a répa-, mint a pénzküldeménynek bérmentesítve kell lennie, azt tán említenünk is felesleges.

Reméljük, hogy gazdáink tömegesen fogják megragadni az alkalmat répájuk cukortartalmának meghatároztatására s az eként gyűjtött és általuk is közlendő adatok fontos utmutatásul fognak szolgálni a jövőre nézve.

Biztos szer a phylloxera ellen.*)

Sorba lépének a tudósok s az ügyhöz méltó lelkesedéssel és szorgalommal kezdettek kutatni a phylloxera pusztító szerek után.

Lapokban és külön közleményekben halom számba jelentek meg az értekezések, tárgyalva ezen apró állatok minőségét az átváltozások minden szakában és ismerve ez állatka minden porczikáját: áttértek az irtó szerek tárgyalására s száz meg száz féle szerrel kezdtek a pusztító kísérletezéshez. Megtiltatták a szőlővesszők behozatalát, mint a phylloxera tovább terjedése eszközét; elfeledve, hogy az hiába való, mert mint ők is mondják, ezen állatka legki fejlettebb alakjokban szárnyaik segítségével a szelek ereje s irányával messze földre juthatnak.

Kísérletet kísérlet követett, de mindannyiszor eredmény nélkül. A megyesi gyűlés meghozta végre az ultimátumot. Mindenki ismeri tartalmát, mely abból áll: hogy, habár van oly feltalált szer, mely biztosan irtó hatásu, de költséges, volta miatt azt mindenütt ajánlani, vagy éppen használatba venni nem lehet. Évek hosszú során át tett kutatás eredménye végre egy olyan valami leve, melyet papírra téve, sokan zérusnak szeretnek nevezni.

Hát ezután mi maradt még hátra számotokra szegény szőlőtermelők s ti még szegényebb borivók?! A kétségbeesés? Nem! Egy kis remény.

*) Adjuk e cikket, bár határozott nézetünk, hogy az itt említett mód és szer gyakorlati értékkel alig bír! Mindazonáltal a vélemények nyilvánulása elől — ha azok csak parányi valószínűséggel bírnak is — az utat elzárni nem akarjuk. Meg kell jegyeznünk, hogy a kender már többször lett ajánlva, de a tett próbák azt bizonyították, hogy a phylloxerának nem ártott. Különbö gondoskodtunk róla, hogy ezen kísérletekről, a mennyiben lehet, részletesebb tudomást nyerhessünk és közölhessünk.

A phylloxera irtásánál és távoltartásánál egyébként egészen más és többféle szempontot kell figyelembe tartani u. m. 1. az általános és könnyű alkalmazhatóságot; 2. az olcsóságot; 3. a biztosan ölt hatást; 4. a szőlőnövénynek el nem pusztítását; — mely sorozatot még folytatni is lehetne. — Szerk.

Hallottam s tapasztalám, hogy nincs ember a világon, kitől valamit tanulni ne lehetne. Csak az öbhittek mániája, hogy mindent, mit nem elismert tekintély után tanultak, vagy nem magok találtak ki: lenézőleg visszautasítanak. A tapasztalat, a gyakorlat néha a tudományok egész tárházával ér fel, mert hisz amugy is amabból származott ez. S éppen ezért ne essünk kétségbe! próbáljunk még egyet a tapasztalat, a gyakorlat után!

Jártában, keltében az ember lát, hall s tanul. Így valék szerencsés évekket ezelőtt rájönni egy nagyon is ismert növény azon speciális tulajdonságára, hogy a féltettebb növények közé ültetve sajátos, átható szagjával a pusztító rovarokat azoktól távol tartja. Működési köröm s azon sajnos körülmény, hogy bizony nekem egy parányi szőlőm sincsen, egészen elfeledteték velem ilyen dolgok felől is gondolkoznom, habár megvallom, több év óta általában mindenütt, de különösen Kolozsváron és Déván tett azon tapasztalatom, hogy a bor rosszasa nem áll arányban annak árával: gondolkozóba ejtett s a phylloxerát juttatá eszembe. És meggyőződtem, hogy élelmes emberek lelki szemök elé idézván a phylloxera pusztította, kopár szőlő-oldalokat, előre kezdik tanulni: miként lehet szőlő nélkül bort szűrni s drága pénzen eladni!

E közben hallom — közvetve bár — egy gyakorló gazda nyilatkozatát, hogy ő nem félti szőlőjét — ámbar van — a phylloxerától, mert ismer egy növényt, melynek segítségével azt szőlőjétől távol tartani, esetleg abból kiirtani képes. S ez a növény az, melyre fennebb is czéloztam: a kender. A tapasztalat tanubizonytságot tesz a mellett, hogy a kender jelenléte, például káposzta között: a káposztahernyók elszaporodását meggátolja. Miért ne lenne hatása ugyan az a phylloxerára is! Próbáljuk meg! Kevés költséggel nagy eredményeket érhetünk el s a jövő nemzedék hálaosan fog emlékezni reánk — Tehát rajta: irtani a phylloxerát a következő módon:

A kendert teljesen kifejlődött állapotban, zölden 5—8 centiméter hosszúságú darabokra vagdaljuk össze s abból egy jó maroknyi mennyiséget minden egyes szőlőtőke tövéből kikapart föld helyébe teszünk s azt a kikapart földdel újból jól befedjük. Az így befödött kender a dolog természeténél fogva érjedésbe menve át: sajátos gázt fejleszt, mely a föld alatt, a szőlőtőke töve körül elterjedve, a phylloxerát elűzi, megöli vagy távol tartja. Ezenkívül a kender trágyaanyagul is szolgálván s ezen eljárás minden évben a szükséghez képest ismétlődvén: a trágyázás költségeit is — kis részben bár — megkímélhetjük.

De a szőlőnek nemcsak a földalatti részén pusztítván a phylloxera: szükséges még a szőlő közé annyi kendert vetni, hogy minden egyes szőlőtőre egy szál kender jusson s a lehetőségig arra ügyelni, hogy a sorok között egyenletesen legyen elosztva, nehogy helyenként a szőlőt nagyon beárnyékoljuk.

A hol állandó, kifolyás nélküli kender-áztatók vannak, a kender-áztatás után az áztatók vizével a szőlő-

tőkék tövét megöntözni szintén kívánatos lenne, mert; mint közönségesen tudva van, a kender-áztatók vizében nagyobb állatok sem képesek megélni s hiszem, hogy a phylloxerának is inkább árt, mint használ.

Kisértsük meg!

Kolozsvár.

Mp.

A répahulladékok értékesítése.

A répafejeket — mint a jász-nagykun-szolnokmegyei Gazdasági Értesítő írja, — levelestől fris állapotban föltakarmányozzuk vagy alkalmas módon conserváljuk. Ha a levelek nem indultak rothadásnak s nincsenek földdel bepiszkolva, kisebb mennyiségben föltakarmányozhatók. Nagyobb mennyiségben ellenben károsnak bizonyulnak, emésztési zavarokat okozván, melyek következő okokra vezethetők vissza: a répalevél igen vizenyős (89·7%), hamuban gazdag (1·5%) és sóskasavat tartalmaz, mely az állati szervezetre káros hatása.

A répalevél tápértékét a régibb gazdák igen különbözően ítélték meg. Ujabb írók, gyenge takarmánynak declarálják, úgy, hogy ha a fűnek pénzértéke 50 kr., akkor a répalevelekben foglalt tápanyagok értéke 22 krt képvisel.

Jó minőségű fris répalevélből tehennel, 500 kg. élősúlyra 10 kg.-ot minden baj nélkül föltakarmányozhatunk, ha mellette elég szálas takarmányról gondoskodunk.

A répacukor-gyártás hulladékai az állattartás szempontjából igen figyelemre méltók. Értékükre nézve határozó egyrészt a gyártási eljárás, másrészt a netán szükségessé vált konzerválás, valamint a takarmányozás helyes keresztülvitele. Első sorban számbaveendő a u. n. répaszeletek, melyek a már általánosan fölkarolt diffúziós eljárás után eredményeztetnek. A répaszeletekből a diffúzió által főleg csak a cukor és az oldható sók vonatnak ki, míg a nehezen diffundáló tápanyagoknak mintegy fele visszamarad bennök. A fris répaszeletek azonban igen sok vizet tartalmaznak, minek következtében nemcsak szállításuk és konzerválásuk nehéz, hanem azok az állatok egészségét is veszélyeztetik. Ez oknál fogva nagy fontosságot kell a szeletek utólagos kipréselésének tulajdonítanunk, mi által csekély tápanyag-vesztés mellett a viktartalom 88, sőt 86%-ra szorítható, illetve a száraz anyag, mely a fris szeletekben néha csak 5%-ot tesz, 12—14%-ra fokozható. Ily állapotban a szeletek, ha kellő mennyiségű, zsirban gazdag erőtakarmánnyal lesznek föletetve, mind a hizó, mind a tejelő marhára nézve egészen jó takarmányt képeznek. A répaszeletek a tejtermelésre nézve dr. Werner H. összehasonlító kísérlete szerint egyenértékűnek vehetők a takarmány-répaival.

A répaszeletek mézsvizzel megnedvesítve annyira préselhetők, hogy száraz anyaguk 30 és több %-ra emelhető. E meszes szeletek az állatok egészségére nem hátrányosak és az u. n. „édes ensillage“ segélyével hosszabb ideig konserválhatók.

Ellenben a közönséges módon besavanyított répasze-

letek igen nagy tápanyag-vesztéséget szenvednek, míg viktartalmuk növekedést mutat. Ha azonban a bevermelés kifogástalanul eszközöltetett, háziállataink a savanyu-borizű erjedt szeleteket mohón eszik; azonban ez esetben sem szabad azokat tulságos mennyiségben etetni, mert az állatoknak mind egészségük, mind a termelő képességük visszaesést fog mutatni. A maximális mennyiség, melyet szálas és erőtakarmánnyal keverve etethetünk 500 kg. élősúlyra hizó ökröknél 50 - 60 kg., tehennél 20 kilogrammot tesz.

Fejős teheneink etetésénél azonban tartózkodjunk a tulságos nagy adagok és oly szeletek takarmányozásától, melyek megpenészesedtek vagy csak penész szaguak is. —

Szántás a tavasziak alá.

A növény sikeres termését három tényező biztosíthatja, ugymint: első sorban a talaj kellő porhanyósága, másodsorban nedvessége és végre gazdagsága és tisztasága. A talaj porhanyóságát úgy biztosíthatjuk magunk részére, ha nem várjuk be azon időszakot, a midőn a talaj teljesen megszáradt és rögekben válik el az eke működése alatt, hanem mindjárt aratás után elővesszük a hármás ekét és a hántó-szántás által biztosítjuk úgy a talaj kellő nedvességét, valamint az ezzel összefüggő porhanyóságot. A hántó-szántás elvégzése után éppen a kellő nedvesség jelenléte folytán a félmélyre vagy teljes mélységre történő szántás könnyen teljesíthető. A tavasziak alá előkészülve a talajt, a teljes mélységre eszközölt szántást azért kell még ősszel megadnunk, mert az érdes barázdákra fektetett föld a tél fagyaital a lehető legporhanyósabb állapotba megy át, mi által tavasszal, kellő porhanyóság jelenlétében a talaj nedvessége is meg lesz óvható, ha az eddigi szokások ellenére az ekét, mely nem csak porhanyít, hanem fordít is: csupán csak a porhanyító eszközökkel (minők a grubberék, extirpátorok, borenák és a henger) helyettesítjük. Tavasszal egyáltalában nem volna szabad szántani, csak abban az esetben, ha a tél igen nedves és ez által a talaj részecskéi összefolynak. Az őszi szántás előnyei ezek szerint: 1. a talaj nedvességének konzerválása; 2. a talaj porhanyóságának biztosítása; 3. miután a téli fagyok a talaj elmállására és a növényi tápláló-anyagok feloldására vezet; a talaj megkövérése és végre a hántó-szántás és az őszi mivélés együtthatása folytán: a talaj gazmentességének biztosítása. — (G. L.)

Gazdasági egyleteink köréből.

A tevékeny szolnok-doboka megyei gazd egylet szeptemberhó 19-én Déésen ügétő-versenyt rendez, melyen kocsiba fogott két loval és csakis ügetve lehet versenyezni; a távolság — a déés besztercei országuton — 20 kilométer; indulás a déési „Bélahegy“ lábától. Pályadíjak: első díj 40 drb 10 frankos arany; második díj 10 drb 10 frankos arany és a tét gyanánt befizetett aranyok teljes összegben. Az első díj nyertesének az tekintetik, ki a ki-mért területet a feltételek értelmében 53 perczen belül be-

futja. A második díj nyertese pedig az lesz, ki a kimért területet a feltételek értelmében befutja. Megjegyeztetik azonban, hogy a mennyiben legkevesebb 3 vagy ennél több fogat tulajdonosa versenyezne, tekintet nélkül a perczek számára, mely alatt a kimért terület a feltételek értelmében befuttatott, a második díj ki fog adatni. —

Ezen verseny természet szerint a nagyobb birtokosok igényeit elégíti ki; azonban másfelől a kis gazdák marhatenyésztésének emelése is tűzetett ki czélul, a Magyar-Láposon, Alparéten, Somkeréken, Rettegen és Széken részint már megtartott, részint ezután tartandó üszőjutalmazások által. Díjat csak oly gazda nyerhet, ki 50 hold földbirtoknál többet nem bír és községi bizonyítvánnyal vagy két tanuval beigazolni képes, hogy a jutalmazásra érdemesnek talált üsző saját nevelése.

Mig ezen intézkedések a legjobb sikerrel biztatnak, addig másfelől a szeptember hó 18 és 19-ére kitűzött déési országos sertésvásárra alig lesz számbavehető felhajtás és így vásár sem. A nagyobb tenyésztőket többnyire helyben keresi fel a vevő; a kisebbek pedig nem hozhatnak elég anyagot, de miattuk nem is fájad oda senki. —

— A csendben, de üdvösen működő csikmegyei gazd. egyesület június 10-én tartott közgyűléséről az egyleti értesítőből csak most vehettünk tudomást. A buzgó tevékenységből megemlítjük egy szabályrendelet kidolgozását a községi faiskolák felállításáról és rendezéséről; valamint utasítás készítését a megyei gyümölcsészeti és méhészeti vándortanító részére. Érdekes, hogy az évenként nagy mértékben előforduló állatkárok elviselhetőbbé tétele végett a választmány az állatbiztosítás eszméjével komolyan foglalkozik, mely azonban természetesen beható megfontolást és tárgyalást kíván. A vetőmag-osztásnak most már nemcsak takarmányelőállítás, hanem magtermelés is a czélja: így a csikszeredai gazd. felsőbb népiskola 20 metermázsa lóhermagot adott el a múlt évi termésből, melynek minősége vetekedett akármely piaczi termékkel.

Évek óta sürgették egy megyei faiskola és minta-méhes felállítását, mig végre a múlt évben a megye hazafias törvényhatósága s az egyesület áldozatkész védnöke, e czél kivitelét lehetővé tette, mert a faiskola és hozzátartozói céljaira szükséges telket 1821 négyszögöl területtel 1559 frt vételáron megszerezte s az egyesület használatára át is adta. E telken a legszükségesebb építkezéseket és beruházásokat meg is kezdték, a telek ma már bekerítve, beosztva s ideiglenesen beültetve is van. Természetesen évek kellene még, hogy az egyesület szerény anyagi tehetségéhez mérten, fokozatosan beállíttassék és rendeztessék. A földmivelésügyi ministeriumhoz intézett segélykérésre válasza nem érkezett.

Az egyleti tagok száma jelenleg 470-et tesz, legsúlyosabb veszteség a tiszteletbeli elnök: Báró Kemény Gábor elhunyt volt. A bevételi előirányzat: 3863 frt tagsági díjak és azok hátralékain, valamint 1100 frt „reménylendő“ államsegélyen alapszik; őszintén kívánjuk, hogy a felvett

tételek be is folyjanak! A kiadásoknál adósság visszafizetésre közel 1400 frt szerepel, a regie 430 frtot tesz; nyomtatványokra (a havi értesítőt is ideszámítva), lapokra és könyvekre 250 frt van felvéve, tenyészbika vásárlásra 1000 frt, melynek felét a kormány fizeti; az összes maradék, mintegy 800 frt a faiskola berendezésére van szánva.

A gyümölcsészeti és méhészeti vándortanár Román János jelentése szerint általában véve a megye területén a gyümölcsészet terén igen szép haladás észlelhető, különösen az alsiki és gyergyói részekben. Azonban a megye többi részein is az érdeklődés kezd mindinkább tért foglalni. Egyes községekben, hol a faiskola már régebben felállított és a kezelőnek hajlama volt fanemesítésekkel foglalkozni, ma már szép gyümölcsösök vannak fejlődésben.

Az okszerű méhészet terén ez évben szintén szép haladás történt különösen a gyergyói részben, hol a megalakult fiók-méhész egyesület annak terjesztésére teljes erejéből működik s a méhészkedőket e szakban úgy anyagilag, mint szellemileg is támogatja és már is szép eredményeket képes felmutatni, a mennyiben kezdeményezése folytán minden gyergyói községben elhatározott egy iskolai méhes felállítása, melynek kezelésére a tanítók kértettek fel. A méhészethez szükséges eszközök már minden községben beszerezettek, sőt Gyergyószentmiklóson már a méhészet is felállított, mely czélra a község saját pénztárából jelentékeny összeget szavazott meg. A többi községekben a méhészet a jövő tavasz folyamán fog berendeztetni.

Ezen kívül az egyesület közreműködik az okszerű kaptárak terjesztésére is, a mennyiben ez év folytán 40 darab Bodor-féle kaptárt szerzett be saját költségén és osztott ki tagjai között részletfizetésre.

De nemcsak itt, hanem a megye többi részeiben is a méhészet igen szépen fejlődik, a mennyiben ma már nincsen község, hol egy-két Dzierzon-rendszerű kaptárt találni ne lehetne, nemcsak a tehetősebb birtokosoknál, hanem a szegényebb osztálynál is; sőt nagyon sokan vannak már olyanok is, a kik saját maguk készítenek ilyen kaptárakat.

Remélhető, hogy ha a gazdasági egyesületi minta-méhes beállíttatik és az egyesület talán kisebb termelők méztermékeinek értékesítésére is közre fog működni, pár év alatt a megye a méhészettel oda fog haladni, a hol bármelyik, Csikmegyénél sokkal kedvezőbb klímájú megye áll.

Az állatkiállítási szakosztály közgyűlése 1889 augusztus 31-én.

Tartott szakosztályi alelnök Sigmond Dezső elnökléte alatt, jelen voltak: Béli Tivadar, Miksa Imre, Gróf Béli Kálmán, Ugron Miklós, Benigni Sámuel, Dr. Szentkirályi Ákos, Magyar Géza, Jakab László, Sárosy Pál, Duha Imre, Horváth Bertalan, Vörös Sándor, Gróf Kornis Victor, Szabó József, Gróf Bánffy György, Gróf Béli Ákos, Barsay Domokos, Gróf Bethlen Bálint; Dr. Hintz György, pénztárnok, Gamauf Vilmos, jegyző; — mint vendégek: Egan Ede, a földmivelésügyi ministeriumban az állattenyésztési

szakosztály vezetője és országos tejgazdasági felügyelő, Egan Lajos, az orsz. gazd. egyesület kiküldött bíráló bizottsági tagja. —

1. Elnök Sigmund Dezső: Tisztelt közgyűlés! Nem kívánom becses figyelmöket hosszúra terjedő beszéddel igénybe venni, annál kevésbé, mert az itt felolvasandó különböző jelentésekből tiszta képét fogják nyerni szakosztályunk működésének, mely körülménnyel egyidejűleg bátor vagyok felemlíteni, hogy szakosztályunk szükségesnek látta, hogy történetét alakulásától kezdve egy rövid füzetben összefoglalva kiadja s ebben megtalálható az összefoglalása mindannak, ami a szakosztály kebelében 7 év óta történt; megmondja, hogy mennyire tudta lendíteni az állattenyésztést és nyilvánít bizonyos nézeteket is, melyeket szükségesnek lát kijelenteni az állattenyésztés ügyének előbbre vitelére. E könyvet — mely az itt megjelent t. tagtársaknak rendelkezésükre áll — becses figyelmökbe ajánlom.

Nem szabad azonban elmulasztanom, hogy ezen alkalommal mély fájdalommat ne fejezzem ki a felett, hogy elnökünk: B á r ó B á n f f y G y ö r g y a folyó évben a halál martaléka lett. Benne lelkes, ügybuzgó bajnokát veszítette el szakosztályunk. Fiatalsága dacára is leghasznosabb tevékenységének adta tanujelét. Azt hiszem, mindnyájunk véleményét tolmácsolom, midőn indítványozom, hogy elnökünk: B á r ó B á n f f y G y ö r g y halála feletti részvétünknek jegyzőkönyvileg megörökítve adjunk kifejezést.

Midőn közgyűlésünk t. tagjait üdvözlöm, ismételten bátor vagyok a szakosztály történetét vázoló munkát szíves figyelmökbe ajánlani s indítványozom, hogy Dr. Szentkirályi Ákos tagtársnak, ki az említett füzetet oly sok szorgalommal és sikerrel állította össze, jegyzőkönyvi köszönetet mondjunk.

Ezzel az állatkiállítási szakosztály közgyűlését megnyitottnak nyilvánítom. —

— Az elnöki megnyitó lelkes éljenzéssel fogadtatván, közgyűlés az elhunyt elnök B á r ó B á n f f y G y ö r g y korai és sajnos elhunyt feletti mély és igaz részvételének kifejezését ezennel jegyzőkönyvébe igatja, valamint Dr. Szentkirályi Ákos tagtársnak „Az állatkiállítási szakosztály működése 1882—1889” című munkának szorgalmas és sikeres összeállításáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. —

2. Jegyző Gamauf Vilmos a végrehajtó bizottság nevében a következő jelentést olvassa fel (teljes tartalmában közölve lapunk közelmúlt 17-ik számában) — közgyűlés a jelentést helyeslő tudomásul veszi.

3. Pénztárnok Dr. Hintz György a szakosztály 1888. évi zárszámadását terjeszti elő (teljes tartalmában közölve lapunk idei 14-ik számában.)

— Elnök Sigmund Dezső tekintettel azon körülményre, hogy Dr. Hintz György a pénztárt oly pontossággal kezeli, hogy a legnagyobb hálára és köszönetre buzdít, indítványozza, hogy a közgyűlés fejezze ki

jegyzőkönyvileg ez iránt hálás köszönetét. Továbbá, miután Dr. Hintz György ur a szakosztályi ügyek kezelésében és a kiállítások rendezésében is a legnagyobb odaadással működik: óhajtaná, hogy a közgyűlés nevezett tagtársat a végrehajtó és rendező bizottságok örökös tagjául választaná. —

— Közgyűlés mindkét indítványt egyhangu helyesléssel fogadva, mindenekelőtt az 1888-ik évi zárszámadásra a felmentvényt a fenntartandók fenntartásával megadja; továbbá kimondja, hogy pénztárnok Dr. Hintz György tagtársnak teljes önzetlenséggel teljesített buzgó szolgálataiért ezennel jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet szavaz és egyszersmint őszinte hálájának kifejezésül nevezett tagtárs urat a végrehajtó és rendező bizottságok örökös tagjául megválasztja. —

4. Elnök Sigmund Dezső: Napirendünk során az 1890-ik évi költségvetés iránti előterjesztés következék; miután azonban tekintettel a kiállítások hullámszerű bevételeire s kiadásaira ily budgetet reális alapon beterjeszteni alig lehet; felkérem a t. közgyűlést, hogy mint eddig, úgy a jövő évre is a végrehajtó bizottságot bizalmával megajándékozzon, a költségvetésre nézve indemnitást adni s a számadások utólagos beterjesztését megengedni szíveskedjék. —

— Közgyűlés a kért felhatalmazást az előterjesztés értelmében egyhangulag megadja. —

5. Elnök Sigmund Dezső felkéri Egan Ede urat, a földmivélségi ministerium állattenyésztési osztályának vezetőjét és országos tejgazdasági felügyelőt, hogy az erdélyi magyar szarvasmarhafaj fenntartása ügyében bejelentett értekezését előadni szíveskedjék.

— Egan Ede:*) bevezetésében elmondja, hogy a marhatenyésztés viszonyainak történelmi fejlődése igazolja, miszerint a csak egyoldalulag használt fajták háttérbe szorulnak és evvel szemben azok karoltatnak fel, a melyek több irányban értékesíthetők; továbbá a nyugoti fajták lépten-nyomon visszaszorítják a keletieket, végre pedig tapasztalható, hogy az azelőtt létezett önálló állatjelleg lassanként elmosódik.

Mindezek ellen védeni kell a mi hazai marhánkat, mely kétségkívül a világ első igavonója, de e mellett sok hibája is van: lassan nő, csak közönségesen hizik és roszul tejel.

„A védekezés csak úgy lesz sikeres, ha egy bizonyos tervzet alapján a kormány egyetértve jár el a megyék kiválóbb állattenyésztőivel még pedig úgy, hogy

1. megállapítsa a követendő tenyésztési irányt, illetőleg tisztába jöjjön a fajta megállapítására nézve és pedig ezen tenyészkerületi beosztást ott, hol egy megyében két (vagy több) fajta van, ne csak általánosan mondja ki, hanem

*) Az egészen szabadon tartott érdekes előadás mint a gyorsírói jegyzetek kivonata szerepel a jegyzőkönyvben.

közsegenként határozza meg, mert csak így van a tenyészkörületnek értelme;

2. gondoskodják az apaállatok kellő mennyiségéről;

3. a legszigorúbban ellenőrizze az apaállatok kellő minőségét;

4. határozzon az állami subventió mérve és hováfordítása iránt.

„A kormánynak állattenyésztési organuma a megyében nem lehet sem a „megyei gazd. egyesület“, sem az „állami állatorvos.“

„Senki nálamnál, ki hivatkozhatom arra, hogy egy az állattenyésztéssel szoros összefüggésben álló ágban egy néhány tucat vállalatot sikerült szövetkezeti uton létesítenem s ki eddigi hivatalos működésében némely megyében fele eredményt nem értem volna el, ha nem lettem volna támogatva a helybeli gazd. egyeslet által, — a társulás s a közügyeknek társulati uton való lendítését magasabbra nem becsülheti.“

„Mégsem kívánok egy oly főfontosságú ügyet, minő egy megye marhatenyésztési viszonyainak következetes, erélyes és tapintatos befolyásolása és vezetése, függővé tenni oly forumtól, mely

1. számos megyében nem is létezik,

2. nem ritkán átalakulásban s újjászervezés alatt áll s ez időben nem működik,

3. mely esetleg csak üres cím, mely mögött poros ülésterem, kiszáradt tintatartók és minden évben egyszer egy magas röptű zárgyűlési dikciónál semmi egyéb nem rejtőzik.“

„A hol van gazd. egyesület, a mint hála Istennek nem kevés van, mely betölti hivatását és sikerrel működik, ott természetesen a fent jelölt tevékenységre szükségelt férfiakat legkényelmesebb lesz az egyesület állattenyésztési szakosztályából rekrutálni.“

„A felelősség azonban mindig csak egyes egyéneket és ne társulatokat terheljen, mert ez éberré teszi azok figyelmét.“

— „Továbbá nem lenne helyes, ha a kormány állattenyésztési organuma a megyei állatorvos lenne.“

„Először is a megyei állatorvosnak a mai időben, hol egyik járvány a másikat felváltja (itt ragályos tüdőlob, ott szájszél- és körömfájás, anthrax, sertésorbáncz stb.), már ma is az állattenyésztés biztosítása iránt oly fontos és sokoldalú teendői vannak, mely teendői szaporodni fognak az állattenyésztéstügyi megyei szervezetnek mielőbbre kívánatos államosítása által, hogy nem is maradhat ideje a tényleges tenyésztési dolgokra is befolyjni.“

„Azután pedig a helyes tenyésztési eljárás minden részlete mezőgazdasági és nem állategészségügyi dolog, mely csak oly egyén által kezelhető biztos kézzel és sikeresen, ki az egész gazdaságot vezeti, a takarmányozást s az állatok gondozását is a kezében tartja.“

„Az állami állatorvos kétségkívül sok helyt ezentul is apostolként fog működni oly vidékeken, hol ma még hiába

keresünk mezőgazdasági intelligenciát az állattenyésztés terén is és értékes támogatást fog nyújtani azoknak, kik hivatottak a megye állattenyésztési viszonyait közvetlenül befolyásolni; nem képezheti azonban az ő hivatalos kötelességét, hogy ő a kormány állattenyésztési organuma legyen.“

„Ezekből kitűnik, hogy szükség van egy más szervezetre; egy oly testületre, mely állandóan működik, melynek megbízása nem hivatalos, hanem személyhez van kötve; melyért tehát egyesek tényleg felelősek.“

„Ezen szervezetet nem képzelhetem máskép, mint egy „megyei marhatenyésztési bizottságban“, a lótenyésztési bizottság analogiájára, mely marhatenyésztési bizottság közvetlenül a miniszterium állattenyésztési szakosztályának lesz alárendelendő, illetőleg ezen szakosztály számára nem csak egy forum consultativumot képezni lesz hivatva s tényleges működésében is ez által ellenőriztetik.“

„Ily szervezet mellett közvetlen, állandó és következetes befolyást lehet gyakorolni a marhatenyésztés fejlesztésére.“ —

„Két eszközt megneveztem, mely által hazai marhafajtánk az elkorcsosodás ellen a jövőben biztosítható lenne.“

„A harmadikról még szólnunk kell — ez a legfontosabbik.“

„Ha figyeljük azon viszonyokat, a hol a magyar és színes marha közvetlenül érintkeznek s hol az utóbbi léptenként visszaszorítja az elsőt; észlelni fogjuk, hogy a nagy birtokos istállójában a színes tehén mellett ott áll még a hazai igás ökör. Ellenben a kisbirtokos, mihelyt a színes marha több oldalúbb hasznavehetőségével megismerkedett, már csak egy fajta marhát tart s a hazai fajtát teljesen kiküszöböli.“

„Látjuk tehát, hogy hazai marháknak csak egyoldalú hasznavehetősége, főleg pedig tejelő-képességének hiányos volta okozzák, hogy a jövőben veszélyeztetve van.“

„Ezen segíteni kell és ezen segíteni lehet.“

„Nincs nagyobb előítélet, mint az, hogy a tejelő-képesség feltétlenül bizonyos fajtákhoz van kötve s másoknál ki van zárva.“

„Sokan már súlyos veszteségeket szenvedtek, kik bizonyos, jó tejelő-hirben álló fajtából bevásárlást eszközöltek, kiválasztás nélkül minden e fajta-hoz tartozó állatot megvásároltak és csak utólagosan győződtek meg, hogy voltak köztük jó és rossz tejelők is.“

„A tejelő-képesség inkább individualis, mint fajtabeli tulajdonság csakhogy egyes fajokban inkább fordul elő, mint másokban.“

„A kiváló tejelő-képesség valamelyik fajtánál hosszú idő és generációkon át következetesen folytatott gyakorlás által lett kifejlesztve.“

„A kontinensünk tengermellékében nevelt lómarha nem csupán a bővizényős fűnövés s e marha lazább, petyhüdebb szervezetű, hanem főleg a londoni piac közelsége miatt, mely tehát folytonos stimuláns képezett, lett kiváló tejelővé. Lássuk tehát hazai marhákat ott, hol a városok

közéleben tartatik, hol tehát indokolva volt azt tejelésben gyakorolni s azt fogjuk találni, akár a hóstáti (Kolozsvár egyik külvárosának régi neve), akár Maros Vásárhely, Nagy-Enyed, Brassó, Szász-Régen s más erdélyi város közvetlen vidékét vizsgáljuk, hogy mindezen városokban és körül a hazai marha kielégítő, sőt egyes egyedekben kiváló tejelőnek van elismerve.

„Mindentűt, a hol a nagy piac közelvonta s a sűrű lakosság arra indokot nyújtottak, kifejlesztve lett a tehének tejelőképesége. A magyar marhánál is meg van tehát a tejelőképeségi dispositió; csak hogy rendszeresen kifejlesztve nem lett.

„Ezt azonban pótolni lehet és pótolni kell, ha a hazai marhát ezen irányban védeni akarjuk a kiszorítás vagy elkorcsosodás ellen.”

„A cél az, hogy a hazai fajta keretén belül egy jelleg tenyésztessék, mely jó igavonó, jó hizó, korán érik és főleg jó tejelő.”

„Hegyvidékeink minden részében ismerünk arra példát és különösen sikerült alakban látható keleti Kárpátainkban, különösen Csikmegyében.”

„Nézetem szerint ezen vidéken kellene egy vagy több pepineriát létesíteni.”

„E célból kiszemeltem két helyet.”

„Én nem vagyok barátja az állami kezelésnek a termelés terén, mert az állam — még ha az illető hely jól is van válogatva — mindig drágán termel.”

„Az egyéves bikák is nem maradnának a telepen, hanem kiadatnának egyes tenyésztőkhez, mert meggyőződtem, hogy ugyanazon nembeli állatok folytonos együttléte egy bizonyos korban ugyanazon kinövésekre nyújt alkalmat, melyeket az embereknel a kadét-iskolákban és barát-klastromokban ismerünk s melyek a tenyészképeségre a legnagyobb befolyással vannak.”

„Ezen terv keresztülvitele nemcsak szükséges a fentebbi veszélyekre való tekintetből, de fontos a következő szempontból is.”

„Az összes szárvasmarha fajták közt a „parlagi” ma még az elterjedtebb az egész világon, Magyarországtól kezdve Kelet-Európán és Nyugat-Ázsián keresztül egész a chinai birodalomig; a déli tengerparttól Moszkváig és Szibériáig kizárólagosan.”

„Még a kalmukok és kirgizek marhája is ide tartozik. Minden országok marhái közt a miénk a legnemesebb.”

„Mi vagyunk hivatva ezen országoknak a korrekto-rokát szállítani.”

„Tehát „igás” nyugatra, „tenyész” keletre.”

Tisztelt közgyűlés! Én kötelességemnek tartottam azon veszélyre rámutatni, mely mezőgazdaságunk legnagyobb kincsét fenyegeti.

„Megkísértettem azon utat is kijelölni, melyen ezen veszélyt elkerülhetőnek tartom s mely a következő három féle eljárásban áll:

I. keleti határunk tisztántartása;

II. a keleti marhának kijelölt tenyészterületén belül feltétlen megőrzése az elkorcsosodás ellen; egy államilag vezetett, erős társadalmi szervezet által.

III. keleti-határunkon pepineriák létesítése a hazai fajta keretén belül, oly jelleg tenyésztésére, mely igavonó-képesége mellett korán érő, jó hizó, jó tejelő.”

„Én nem tudhatom, hogy legilletékesebb helyen a teendő intézkedések a fentebbi irányban fognak-e mozogni; én ma csak azt mondhatom, hogy én úgy fogom azokat javaslatba hozni.”

„Tekintettel arra, hogy az állattenyésztés fontos teendőiben a haladás csak akkor lehet sikeres, ha teljes egyetértés uralkodik az alkotásra és szervezésre hivatott különböző tényezők közt: nagyon fontosnak tartanám s nagy támogatást nyernék további működésemre, ha e kiváló helyről, illetőleg Erdély marhatenyésztőinek legkiválóbbjai részéről méltóztatnék a tárgyhoz hozzászólni; ha tévedtem, nézetem rektifikálni; ha pedig a helyes utat választottam: egyéni véleményemet nagybecsű hozzájárulások által támogatni.” —

— A hosszas éljenzéssel fogadott előadás után Dr. Szentkirályi Ákos rövid felszólalásban kijelenti, hogy a mondottakkal — mint azt hiszi a jelenlevők mindnyájan — teljesen egyetért és legközelebbi közvetlen tapasztalatból konstatálja, hogy Gyalu, Topánfalva stb. havasi vidékének marhája is teljesen el van korcsosodva. —

— Elnök Sigmund Dezső, a közgyűlés nevében őszinte köszönetet mond az előadó urnak érdekes fejtegetése miatt és felkérendőnek véli, hogy az értekezés főbb pontjait írásban a szakosztály rendelkezésére bocsássa, mely azokat egyenként és alaposan tárgyalva, saját hatáskörében azoknak érvényesítéséről gondoskodni fog. —

— Közgyűlés az elnöki kijelentést ismételt köszönetnyilvánítása mellett egyhangulag magáévá teszi. —

6. Tárgyalandó indítványok bejelentve nem lévén —

— a napirend ezen pontja elesik.

7. Gróf Kornis Victor meleg szavakban ecsetelvén azon kiváló érdemeket, melyeket Gróf Bánffy György a jeles gazda, a mezőgazdaság minden ágában és így az állattenyésztés terén is szerzett, indítványozza, hogy a közgyűlés a nemes gróft egyhangú felkiáltással az állatkiállítási szakosztály elnökévé válassza meg.

— Közgyűlés a lelkes indítványt zajos helyesléssel fogadva, Gróf Bánffy Györgyöt egyhangú felkiáltással elnökké választja; ki a kitüntető megtiszteltetést megköszönve, azt elfogadja s hivatását t. tagtársainak szives támogatásával betölteni igéri. —

8. Több tárgy nem lévén —

— Elnök az ülést bezárta.

Sigmund Dezső,
szakosztályi elnök.

Gamauf Vilmos,
szakosztályi jegyző.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S E K.

Ügynökök megfelelő %-ban részesülnek.

VII. és XII. csoport.

Uj iparág meghonosítása, hulladékok és melléktermékek előkészítése, nagyban termelés és versenyképességért.

FISCHER és HEIDBERG
szőlőt Weill és Fischer vegyszerei kátrány-termékek, karbolinsav, karbolsavas méz, karbol-oleum, kiférfélemész és faszement-letőzés

GYÁRRA.
Budapest, Kúrisó sorokfári-út 9607

CARBOL-OLEUM

Legelőszőbb díobarna színű fatelítő szesztindelytelőkre, kerítésekre és gazdasági eszközökre, melynek használata folyótan elpusztíthatatlan tartósságot nyer a fa, a mázola akárcsi végezheti.

A carbol-oleum ára:

hordeókban 100—200 kg-ig	17 kr
100 kg-ig kisebb edényekben	19 „
5—10 kg-ig próbaküldemények	22 „
bádo szelenczében	22 „

Állandó egyenszeminél vörös, zöld és pala barna kátrány-festéket zsindelytelők mázolására

Gyártmányjaktól árjegyzéket és használati utasításokat ingyen és bérmentve küldenek.

Szőlő- és gyümölcs-bor sajtók

a legújabb és legkittünőbb, folytonosan működő kettős emeltyű-szerkezettel és nyomorő-szabályzóval.

A legnagyobb munkaképesség biztosított!

20%-al nagyobb a munkaképessége bármely más sajtónál.

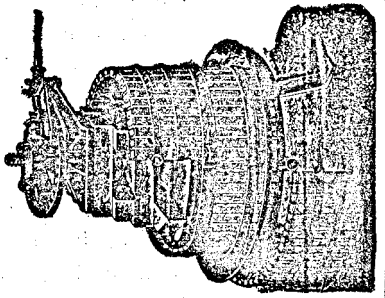
A bécsi birodalmi gyümölcskiallításán 1888 október havában a legelőbbkelő szakt-kintélyek által történt kipróbálás után az első díjjal lettek kitüntetve.

Gyümölcs- és szőlő-zúzókat
gyártanak és szállítanak Bécsből

MAYFARTH PH. és Társa

Bécs II. Franklin a. M. m. Berlin.
Képes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Ügyes és megbízható ügynökök alkalmazást nyernekek.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	Tiszta búza	Elegy búza	Rozs	Árpa	Zab	Török-búza	100 kiló		1 köbméter tüzifa	1 kiló marhahús
helye	napja								széna	szalma		
k r a j e z á r o k b a n												
Budapest	szeptember 14	métermázsa	813	—	673	620	687	503	—	—	—	—
Brassó	szeptember 12	hektoliter	600	370	400	420	240	420	290	130	260	40
Deés	szeptember 10	"	760	700	620	—	380	620	420	240	280	28
Fogarás	szeptember 13	"	600	540	320	—	200	500	200	130	200	32
Gyula-Fehérvár	szeptember 7	"	580	485	450	—	225	325	260	180	240	32
Kézdi-Vásárhely	szeptember 12	"	600	—	390	340	230	470	300	90	220	32
Kolozsvár	szeptember 12	métermázsa	800	—	620	—	560	580	300	140	300	34
Maros-Vásárhely	szeptember 12	"	767	665	665	560	600	585	360	230	280	32
Nagy-Szeben	szeptember 13	hektoliter	520	400	360	390	200	490	150	100	350	34
Nagy-Várad	szeptember 10	"	562	462	418	310	222	315	260	140	320	48
Sepsi Szt.-György	szeptember 9	"	600	580	390	380	230	440	350	120	150	32
Szász-Régen	szeptember 12	"	575	480	445	385	230	440	280	180	260	28
Torda	augusztus 31	"	525	350	325	325	225	425	300	30	238	32